

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด Developing a Model for Political Participation of People in Roi Et Province

พระศिलाศักดิ์ สุเมธ¹, พัชรีย์ ศิลารัตน์², จิตรลดา ศิลารัตน์³
Phrasilasak Sumato¹, Patcharee Silarat², Jitlada Silarat³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : phrasilasak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด สถานที่เป้าหมายเพื่อดำเนินการวิจัย คือ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 400 คน โดยคำนวณตามสัดส่วนหน่วยตัวอย่าง 20 อำเภอ สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การจำแนกประเภทเป็นแบบขั้นตอนและสหสัมพันธ์แคนนอนคอล และทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ โดยนำผลจากการเก็บข้อมูลเปรียบเทียบก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดมี 3 ตัวแปร คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง 2. การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้จัดกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

³มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

*ได้รับบทความ: 5 มกราคม 2563; แก้ไขบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2563; ตอบรับการตีพิมพ์: 18 กุมภาพันธ์ 2563

Received: January 5, 2020; Revised: February 9, 2020; Accepted: February 18, 2020

เป้าหมาย ในความเลื่อมใสในพรรคการเมือง จำนวน 2 กิจกรรม การติดตามข่าวสารทางการเมือง จำนวน 2 กิจกรรม และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง จำนวน 2 กิจกรรม 3. นำเสนอรูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จากผลการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ทำการทดลองกับประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน ผลการเปรียบเทียบการทดลองก่อนกับหลังการใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า คะแนนก่อนและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนรวมหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนรวมก่อนทดลอง ซึ่งหมายความว่าผลการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปทดลองใช้แล้ว ทำให้ผลการพัฒนาดีขึ้น

คำสำคัญ : 1. การพัฒนา 2. รูปแบบ 3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study a model of residents' political participations in Roi Et province, 2) to develop the model of their political participations in here, 3) to propose the developed model of their political participations in here. The target site for undertaking the research was set within the province. The sampling group comprised 400 eligible voters in Roi Et province's constituencies, calculating selected subjects in proportion of key sampling constituencies in twenty districts. Statistics utilized for hypothesis testing included: discriminant analysis, stepwise method, and canonical correlation analysis. Eventually, repeated measure multivariate analysis of variance (MANOVA) was implemented with outcomes of comparative data collected on pre-and post-tryouts of the model.

The research results were as follows : 1. Factors impacting on developments of residents' political participations in the province have found three variables: faiths in their political party, a close monitor of political movements, and full trusts of political efficiencies. 2. Developments of their political participations in the province have been focused on holding two activities of each variable. 3. Proposals of tryouts and assessments out of the target model of their political participations have been experimented with

thirty subjects. Comparative results between pre-tryouts and post-ones have found scores vary, with the statistical significance at the level of .05. On account of them, such outcomes have shown that comprehensive scores of the latter are higher than those of the former with the statistical significance. So, higher scores indicate feasibility of the target model. In conclusion, developments of this model have yielded far better results.

Keywords : 1. Development 2. Model 3. Political Participation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลหรือนโยบายสาธารณะ หรือการเลือกผู้นำรัฐบาลทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งการกระทำเหล่านี้อาจมีความแตกต่างกันไป การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนให้อำนาจในสังคมมีการกระจายตัว ซึ่งหากในระบบสังคมหนึ่งมีอำนาจกระจุกตัวหรือรวมศูนย์ (Centralization) อยู่ที่จุดใดจุดหนึ่งมากเกินไป จะทำให้เกิดความขัดแย้งได้ง่ายขึ้นตามมา และในที่สุดอาจทำให้ระบบสังคมแตกสลายได้ง่ายขึ้นเช่นกัน สภาวะเช่นนี้เรียกว่า สภาวะของความขัดแย้งหรือความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural violence) ซึ่งแก้ไขได้ยากมาก แต่ถ้าให้อำนาจมีการกระจายตัว (Decentralization) ไปทั่วระบบจะทำให้ระบบมีเสถียรภาพ ผลจากการที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย ทำให้พวกเขาขาดจิตสำนึกและขาดการตระหนักถึงในเรื่องสิทธิ หน้าที่ และการมีอำนาจของตนเอง (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2543 : 17) ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) การออกเสียงประชามติ (Referendum) การควบคุมตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการที่รัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจให้ประชาชนตามหลักการปกครองตนเองในแต่ละพื้นที่ การมีกิจกรรมร่วมกับนักการเมือง การรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มตามความสนใจเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสร้างพลังในการต่อรองด้วยเหตุผลอย่างสันติกับกลุ่มอื่นๆ เพื่อให้ไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน และการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community activists) ซึ่งหมายถึง การตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมหรือการร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อเข้าไปมีบทบาทในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชนและกิจกรรมสาธารณะ

จากการสำรวจข้อมูลประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด นายชูศักดิ์ สิทธิประภา ประธานกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดร้อยเอ็ด แจ้งกับประชาสัมพันธ์จังหวัดร้อยเอ็ดว่า

กกต.ร้อยเอ็ด ได้สรุปผลการลงคะแนน การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขต จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 ที่ผ่านมา จังหวัดร้อยเอ็ด มี 8 เขตเลือกตั้ง จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 964,628 คน ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 679,039 คน คิดเป็นร้อยละ 70.39 คน บัตรเสีย 20,960 บัตร หรือ ร้อยละ 3 บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน 12,013 คน หรือร้อยละ 1.77 โดยแยกเป็นเขต 1 อำเภอเมืองร้อยเอ็ด, อ.จังหาร (เฉพาะ ต.ป่าฝาง, ต.ยางใหญ่) ผู้มีสิทธิ 123,072 คน มาใช้สิทธิ 95,325 คน ร้อยละ 77.54 บัตรเสีย 3,456 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 3.63 ไม่ประสงค์จะลงคะแนน 2,858 คน ร้อยละ 3 เขต 2 อ.โพนชัย, อ.เชียงขวัญ, อ.จังหาร (ยกเว้น ต.ป่าฝาง ต.ยางใหญ่) อ.ธวัชบุรี (เฉพาะ ต.นิเวศน์, มะอี, อุ่มเม้า, หนองพอก, บึงนคร, ธวัชบุรี, ธงธานี) ผู้มีสิทธิ 166,636 คน มาใช้สิทธิ 91,399 คน ร้อยละ 76.18 บัตรเสีย 3,332 คน คิดเป็นร้อยละ 3.65 บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน 1,225 คน ร้อยละ 1.3 บัตร เขต 3 อ.โพนทอง, อ.เมยวดี, อ.หนองพอก (เฉพาะ ต.ภูเขาทอง, หนองพอก, กกโพธิ์, บึงงาม, รอบเมือง) ผู้มีสิทธิ 117,109 คน ผู้มาใช้สิทธิ 82,026 คน ร้อยละ 70.04 บัตรเสีย 2,099 คน ร้อยละ 2.56 ไม่ประสงค์ลงคะแนน 907 คน ร้อยละ 1.1 เขต 4 อ.เสลภูมิ, อ.หนองพอก (ยกเว้น ต.ภูเขาทอง, หนองพอก, กกโพธิ์, บึงงาม, รอบเมือง, หุ่นเขาหลวง (เฉพาะตำบลห้วยเขาหลวง, บึงงาม, มะบ้า) ผู้มีสิทธิ 119,780 คน มาใช้สิทธิ 81,364 คน ร้อยละ 67.43 บัตรเสีย 2,138 บัตร ร้อยละ 2.63 ไม่ประสงค์ลงคะแนน 1,055 คน ร้อยละ 1.3 เขต 5 อ.พนมไพร, อ.หนองฮี (เฉพาะ ต.หนองฮี, สาวแห) อ.ธวัชบุรี (ยกเว้น ต.นิเวศ, มะอี, อุ่มเม้า, หนองพอก, บึงนคร, ธวัชบุรี, ธงธานี) อ.อาจสามารถ (เฉพาะ ต.หนองม, บ้านแจ้ง, หนองหมื่นถ่าน, โพนเมือง, อาจสามารถ) อ.ห้วยเขาหลวง (ยกเว้น ต.ห้วยเขาหลวง, ต.บึงงาม, ต.มะบ้า) ผู้มีสิทธิ 120,843 คน ใช้สิทธิ 80,294 คน ร้อยละ 66.48 บัตรเสีย 2,464 คน ร้อยละ 3.07 ไม่ประสงค์ลงคะแนน 1,225 คะแนน ร้อยละ 1.53 เขต 6 อำเภอสุวรรณภูมิ, อ.โพนทราย , อ.เมืองสรวง (เฉพาะตำบลหนองสิม) อ.หนองฮี (ยกเว้น ต.หนองฮี, และตำบลสาวแห) ผู้มีสิทธิ 122,415 คน ใช้สิทธิ 84,076 คน ร้อยละ 68.68 บัตรเสีย 2,801 คน ร้อยละ 3.3 ไม่ประสงค์ลงคะแนน 1,430 คน ร้อยละ 1.70 เขต 7 อำเภอเกษตรวิสัย, อ.ปทุมรัตต์, อ.เมืองสรวง (เฉพาะตำบลกกกุง, คูเมือง) ผู้มีสิทธิ 133,398 คน ใช้สิทธิ 78,655 คน ร้อยละ 69.36 บัตรเสีย 2,250 คน ร้อยละ 2.86 ไม่ประสงค์ลงคะแนน 1,265 คน ร้อยละ 1.65 และเขต 8 อ.จตุรพักตรพิมาน, อ.ศรีสมเด็จ, อ.อาจสามารถ (ยกเว้น ต.หนองม, บ้านแจ้ง, หนองหมื่นถ่าน, โพนเมือง, อาจสามารถ, เมืองสรวง) (ยกเว้น ต.หนองหิน กกกุง, คูเมือง) ผู้มีสิทธิ 121,379 คน ใช้สิทธิ 85,891 คน ร้อยละ 70.76 บัตรเสีย 2,420 คน คิดเป็นร้อยละ 2.82 ไม่ประสงค์ลงคะแนน 2,048 คน ร้อยละ 2.38 ในจำนวนนี้ พบว่า เขต 1 มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุดได้แชมป์ ร้อยละ 77.45 เขต 5 ผู้มาใช้สิทธิที่น้อยที่สุด ร้อยละ 66.34 เขต 2 บัตรเสียมากที่สุด ร้อยละ 3.65 เขต 3 บัตรเสียที่น้อยที่สุด ร้อยละ 2.56 เขต 1 ไม่ประสงค์ลงคะแนนมากที่สุดร้อยละ 3

และเขต 3 ไม่ประสงค์ลงคะแนนน้อยที่สุด ร้อยละ 1.1 (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดร้อยเอ็ด, 2554 : ออนไลน์)

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด โกมินทร์ กุลเวชกิจ(2549 : ข) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ดมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด และรายด้านอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากมากไปหาน้อย คือ การเลือกตั้ง การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ ส่วน สืบสกุล เทียมทัน(2554 : ข) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอัครคเคคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ค้นพบดังกล่าวมาสร้างรูปแบบการพัฒนากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

- 4.1 ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 4.2 ได้การพัฒนากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด
- 4.3 ได้รูปแบบการพัฒนากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่สามารถนำไปพัฒนากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และแก้ไขปัญหาส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมุ่งพรรณนาปรากฏการณ์ และการวิจัยแบบมุ่งอธิบายการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ ได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยในเชิงปริมาณ เป็นหลักและใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการ ร่วมเป็นวิธีการหนึ่งในขั้นตอนการค้นคว้า สืบเสาะหาตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้ครอบคลุมมากที่สุด เพื่อนำมาสร้างเป็นสมมติฐาน และกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่อธิบายปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้วิจัยได้ กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในบัญชีเลือกตั้งปี 2559 จำนวน 964,628 คน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดร้อยเอ็ด, 2559 : 12) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 อำเภอ โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 727) จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง โดยประสานผู้ใหญ่บ้านในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำ และลูกบ้าน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของตัวแปรอิสระของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภทแบบเป็นขั้นตอนและสหสัมพันธ์แคนนอนิคอล เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 20 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่ผู้วิจัยนำผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 มาสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณาในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshops) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมทางการเมือง วิพากษ์รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างรูปแบบการพัฒนา การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างรูปแบบการพัฒนา ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความว่าอยู่ในตัวแปรใด (ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1) และนำมาจัดกลุ่มจากนั้นก็ทำการสังเคราะห์กลุ่มการวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วม

ร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา 2) นำรูปแบบมาสร้างขึ้นมาระดมสมอง เพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้น และให้คำแนะนำโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshops) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำนวน 20 คน ให้ร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และนำเสนอผลการประชุมกลุ่ม สรุปและอภิปรายผลทั้งหมด แล้วให้นำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้สมบูรณ์ขึ้น เพื่อนำไปทดลองใช้ใน ระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ใช้วิธีการ วิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มทดลองใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในหมู่บ้านสีแก้วตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด การรวบรวมข้อมูล การวิจัยระยะที่ 3 ใช้รูปแบบการพัฒนาที่สร้างขึ้นในระยะที่ 2 ทดลอง ใช้กับกลุ่มทดลอง และเก็บข้อมูล 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ก่อนทดลอง รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลอง ก่อนทดลอง Pretest ระยะที่ 2 ดำเนินการทดลอง รวบรวมข้อมูลใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 3 หลังทดลอง รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองหลังทดลอง Posttest ไปทำการวิเคราะห์ความแปรปรวน หลายตัวตามแบบวัดซ้ำ(Repeated Measure Multivariate Analysis of Variance) และเปรียบเทียบกับข้อมูลก่อนการทดลองด้วย

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มีปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า มี 5 ตัวแปร ที่มีผลคือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง อิทธิพลของการสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้ ชุมชน ความศรัทธาในตัวนักการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อมั่นใน ประสิทธิภาพทางการเมือง ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐาน ด้วยวิธี Stepwise Method ที่มีผลกระทบต่อการ พัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทราบผลของปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด เรียงตามลำดับ มี 3 ตัวแปร ที่มีผล คือ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อมั่นใน ประสิทธิภาพทางการเมือง ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามการทดสอบ สมมติฐาน ด้วยวิธี Stepwise Method โดยทราบผลของปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด เรียงตามลำดับ ข้างต้น

6.2 ผลการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เหมาะสม พบว่า 1)สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง มีกิจกรรมการอบรมสัมมนา 3 กิจกรรม คือ อบรมหัวข้ออุดมการณ์ หลักการ และวิธีการพรรคการเมือง จัดอบรม 1 วัน 2)สร้างรูปแบบการพัฒนา ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีกิจกรรมการอบรมสัมมนา 3 กิจกรรม คือการอบรมหัวข้อการ

ติดตามข่าวสารทางการเมือง การสร้างทักษะในการเป็นพลเมือง และการสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อประชาธิปไตย จัดอบรม 1 วัน 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง มีกิจกรรมการอบรมสัมมนา คือ การอบรมหัวข้อความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง และกระบวนการสร้างสำนึกพลเมือง จัดอบรม 1 วัน

6.3 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ทำการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่มตัวอย่าง ในที่นี้ คือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านศรีแก้ว ตำบลศรีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเปรียบเทียบ ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ก่อนและหลังการทดลองรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลจากการวิเคราะห์การดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน การทดลองมีผลด้านความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. อภิปรายผลวิจัย

การอภิปรายผลจากการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด มี 2 ปัจจัยคือด้านสภาพการเลือกตั้ง และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง โดยมี 5 ตัวแปรที่ผลการทดสอบ โดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) มีค่าสหสัมพันธ์แคนอนิคอล (Canonical Correlation Analysis) เท่ากับ 0.995 ที่แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สูงถึงร้อยละ 99 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่สามารถควบคุมได้ 3 ตัวแปร โดยสรุปผลการอภิปรายได้ ดังนี้

7.1 ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง ผลการทดสอบโดยการวิเคราะห์จำแนกประเภท พบว่ามีค่าน้ำหนักอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากที่สุด เท่ากับ 0.11 และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแบบวัดซ้ำ และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย พบว่าผลการดำเนินการทดลองก่อนและหลังดำเนินการทดลองมีผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องแนวคิดเลสเตอร์ ดับบลิว มิลเบรธ (Lester W. Milbrath, 1968 : 153) บุคคลมีความเลื่อมใสในพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง และยังมีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมืองมากขึ้นด้วย

7.2 การติดตามข่าวสารทางการเมืองโดยการวิเคราะห์จำแนกประเภท พบว่ามีค่าน้ำหนักอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เท่ากับ 0.10 และเมื่อมีการวิเคราะห์ความแปรปรวน หลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย พบว่าผลการดำเนินการทดลองก่อนและหลังดำเนินการทดลองมีผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล เชาวนะ (2543 : 75 - 79) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอำเภอฉวาง ต่อการบริหารท้องถิ่น กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนในกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ เป็นประจำจะมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมทั้งทางการเมือง นอกจากนี้ สิทธิพันธุ์ พุทธหุน (2541 : 373 - 374) ที่กล่าวว่า การสื่อสารช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือทัศนคติของบุคคล การสื่อสารทางการเมืองก็เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองของระบบการเมืองเช่นกัน

7.3 ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ผลการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์จำแนกประเภท พบว่ามีค่าน้ำหนักอิทธิพลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เท่ากับ 0.10 และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ และการทดลองค่าเฉลี่ยที่ละตัวแปรย่อย พบว่าผลการดำเนินงานการทดลองก่อนและหลังดำเนินการทดลองมีผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับแนวคิดของโรเบิร์ตดาร์ล (Robert A. Dahl, 1961 : 120) ที่เชื่อว่าในประสิทธิภาพทางการเมือง และการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองทั้งสองมีอิทธิพลต่อกันและกัน ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ทำให้เชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้นไปด้วย

7.4 การอภิปรายผลการทดลอง ในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไปทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านศรีแก้ว ตำบลศรีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการทดลองใน 3 ด้าน คือความเลื่อมใสในพรรคการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง และความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง การทดลองใช้ก่อนและหลังการทดลอง ใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จากการวิเคราะห์ก่อนและหลังการทดลองข้อมูลทางสถิติโดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance : MANOVA) จากค่า Within Subjects โดยวิธีของ Pillai's Trace Wilks' Lambda Hotelling's Trace และของ Roy' Largest Root พบว่าผลการทดสอบตรงกันทั้ง 4 คน โดยมีค่า Sig. น้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่ผู้วิจัยตั้งไว้ที่ .05 แสดงว่าการประเมินผลหลังจากการทดลองมีความแตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการดำเนินงานดีขึ้นทั้ง 3 ด้านซึ่งสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

7.4.1 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านความเลื่อมใสในพรรคการเมือง พบว่าข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านศรีแก้ว ตำบลศรีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด อัตราส่วนความรู้ความเข้าใจของกลุ่มก่อนการทดลอง และหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดีขึ้น และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับแนวคิดของ เลสเตอร์ ดับบลิว มิลเบรธ (Lester W. Milbrath, 1968 : 153)

บุคคลมีความเลื่อมใสในพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง และยังมีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น และจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่าหลังการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านศรีแก้ว ตำบลศรีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อสังเกตมีการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนาแล้ว มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพรรคการเมืองเพิ่มมากขึ้น ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงบทบาทที่แท้จริงในระบบพรรคการเมืองอย่างถูกต้องว่าประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านระบบพรรคการเมืองอย่างไร

7.4.2 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่าข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านศรีแก้ว ตำบลศรีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด อัตราส่วนความรู้ความเข้าใจของกลุ่มก่อนการทดลอง และหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดีขึ้น และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับแนวคิดของ กมล สมวิเชียร (2516 : 91) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการสื่อสารมวลชน มีบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสารความเคลื่อนไหวและค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมือง ช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การปรับวิถีชีวิตและค่านิยม เพื่อการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ถือเป็นตัวจักรที่สำคัญในการให้ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ค่านิยม ข้อเท็จจริง ทศนคติ แบบแผนในการดำเนินชีวิตแก่ประชาชน

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า หลังการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านศรีแก้ว ตำบลศรีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อสังเกตจากการติดตามผลการดำเนินงาน หลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนาแล้ว ประชาชนมีความสนใจข่าวสารทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นด้านใดเช่น สื่อสารทางทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ Facebook Line เป็นต้น ประชาชนให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น และประชาชนมีการพิจารณาเลือกสื่อมากขึ้นว่ามีเหตุผลการรายงานตรงตามข้อเท็จจริงมากน้อยแค่ไหน ประชาชนมีความรู้ ความคิดทัศนคติมากขึ้นในการพิจารณาข่าวสารการเมือง

7.4.3 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง พบว่าข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านศรีแก้ว ตำบลศรีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดอัตราส่วนความรู้ความเข้าใจของกลุ่มก่อนการทดลอง และหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดีขึ้น และการทดสอบค่าเฉลี่ยทีละตัวแปรย่อย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับแนวคิดของ โรเบิร์ตดาดาล์(Robert A. Dahl, 1961 : 120) ที่เชื่อว่า ในประสิทธิภาพทางการเมือง และการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองทั้งสองมีอิทธิพลต่อกันและกัน

ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองทำให้เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ทำให้เชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้นไปด้วย

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า หลังการทดลองกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านศรีแก้ว ตำบลศรีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อสังเกตมีการติดตามผลการดำเนินงานหลังจากได้ผ่านการอบรมสัมมนาแล้ว ประชาชนมีความสนใจตนเองในเรื่องความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง ว่าตนเองสามารถเข้ามามีส่วนในการเมืองไปเสนอต่อนักการเมือง หรือผู้บริหารบ้านเมืองในทุกระดับได้ ตอบสนองความต้องการหรือความคิดเห็นที่ได้แสดงให้ทราบ ทำให้ประชาชนมีความสนใจในเรื่องการเมืองมากขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรจะต้องมีการจัดอบรมสัมมนา ศึกษาดูงานพรรคการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดความคิด องค์ความรู้ ความเข้าใจในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ควรจะจัดทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยพื้นฐานที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับใช้สังคม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.1.2 ส่วนราชการ และภาคเอกชน ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหมดสามารถนำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้านไปจัดทำแผนการอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ทางการเมืองให้กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ในภาคเอกชนควรเปิดโอกาสให้พนักงานหรือลูกจ้างในการดูแลของภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกในสิ่งที่สามารถจะกระทำได้อยู่ในขอบเขต

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ประชาชนและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดที่เป็นเพียงหมู่บ้านหนึ่งจากทั้งหมด 2,412 หมู่บ้าน และทำการอบรมตามกรอบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้เพียงสมาชิกบางส่วนเท่านั้น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลได้สะดวกจึงควรให้มีการศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในเขตพื้นที่อื่นๆ นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ ก็จะทำให้ประชาชนทุกคนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทุกคนควรจะได้มีส่วนร่วมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าในระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม

8.3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด และเกณฑ์ในการประเมินมาตรฐานการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

9. เอกสารอ้างอิง

- กมล สมวิเชียร. (2516). **ประวัติประชาธิปไตยกับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- โกมินทร์ กุลเวชกิจ. (2549). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2559). **ข้อมูล สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2559**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2543). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน**. รัฐสภาสาร. 48(9). 1-18.
- ไพศาล เขาวนะ. (2543). **การมีส่วนร่วมของประชาชนอำเภอฉวางต่อการบริหารท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดร้อยเอ็ด. (2554). **การสำรวจข้อมูลประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด**. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2560. จาก <http://pr.prd.go.th/roiet/>
- สิทธิพันธ์ พุทธทนต์. (2541). **แนวคิดทางรัฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สืบสกุล เทียมทัน. (2554). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอัครคำ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด**. การค้นคว้าอิสระ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Lester W. Milbrath. (1968). **Political Participation : How and Why do People Get Involved In Politics**. Chicago : Rand McNally.
- Robert A. Dahl. (1961). **Who Governs? Democracy and Power in an America city**. New Haven : Yale University Press.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics and Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper & Row.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุน และการให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ จากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ สถาบันวิจัยญาณสังวร ใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ ขอกราบขอบพระคุณ พระเมธาวันยรส, รศ.ดร. ที่ให้คำปรึกษา

ชี้แนะ แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของงานวิจัยให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอเจริญพรขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยให้มีความถูกต้อง และขอเจริญพรขอบคุณนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สละเวลาในการเข้าร่วมประชุมเพื่อวิพากษ์ ตรวจสอบ และให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เจริญพรขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกส่วนงานที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองใช้รูปแบบ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี คุณความดีอันพึงได้จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการบูชาพระคุณบิดา มารดา บุพการีผู้ให้กำเนิด ที่ท่านได้ให้ชีวิต ให้สติปัญญา และให้ความเข้มแข็งทั้งกายและใจ เป็นพลังใจที่ยิ่งใหญ่และครอบคลุมที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถก้าวผ่านอุปสรรคทั้งปวงจนกระทั่งสามารถบรรลุถึงความสำเร็จได้ทุกประการ รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนสำคัญในการวางรากฐานการศึกษาแก่ผู้วิจัย